

בית הקברות היהודי במיקולוב

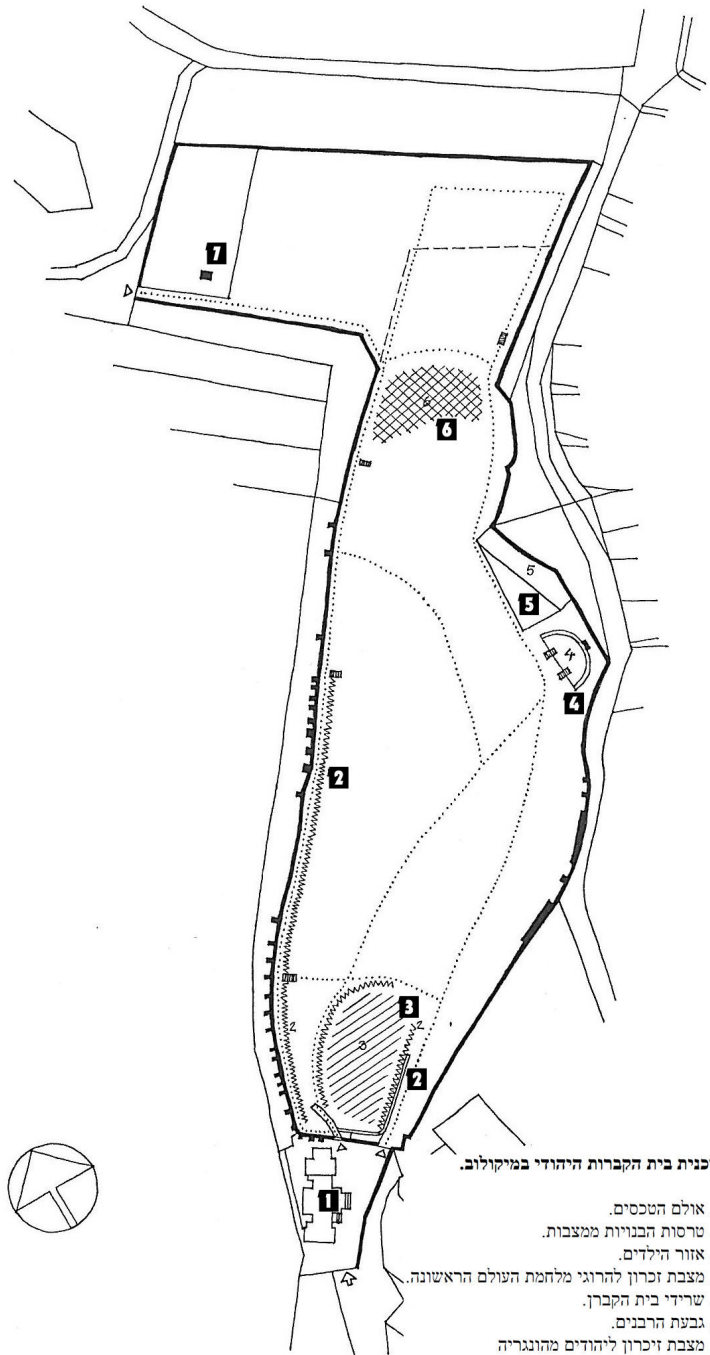
תחילת ההתיישבות היהודית במיקולוב היתה לפני כ-650 שנה והסיבה להיסטוריה ארוכה זו היא שמיקולוב הינה העיר הקרובה ביותר לוינה, בה יכלו להתיישב יהודים בין השנים 1421 ו-1670, לאחר הגרוש מוינה ומאזור אוסטריה התחתית. מיקום העיר הינו אסטרטגי ביחס לדרך המסחר וינה ברנו, וכן השלטון בעיר אפשר את פריחתה המהירה של הקהילה היהודית, אשר גדלה להיות הקהילה היהודית הגדולה במורביה אשר הייתה במשך 300 שנה ממחצית המאה ה-16 עד למחצית המאה ה-19 המרכז הפוליטי הדתי והתרבותי של יהדות מורביה ובראשה עמד הרב הראשי.

מהמאה ה-16 היתה לקהילה היהודית במיקולוב מועצת נבחרים וראשי מועצה, היה כאן בית ספר לתלמוד תורה (ישיבה) היהודים הצטיינו במסחר ובאמנויות, הם סחרו בבהמות, עור, יין, צמר, פוך ובעיקר בכסף. בשכונה בה גרו היה בית ספר יהודי, חנויות, בית מרחץ, בתי תפילה ובית קברות. בבית הקברות היהודי במיקולוב סיימו את דרכם הגשמית דורות של יהודים מקומיים, בית הקברות הוקם זמן קצר לאחר תחילת ההתיישבות היהודית במקום כלומר לא יאוחר ממחצית המאה ה-15, ברור ששטחו של בית הקברות גדל כמה פעמים על מנת שיהיה מספיק מקום לכל הנפטרים. ועל אף זאת כנראה שחוסר מקום גרם לכך שקברו את הנפטרים בשכבות, אחד על השני. כיום גדולו של בית הקברות הוא כמעט 20 דונם. בערך במחצית המאה ה-19 הוצאו מאות מצבות מהקברים הישנים ושימשו לבניית טרסות מפרידות בין החלקות השונות. בית הקברות היהודי במיקולוב הינו בית קברות בעל ערך מיוחד, הכולל קברים מתקופת הרנסנס, הברוק, וקלאסיציזם, האומנות, הביצוע והקישוט שלהם היוו דוגמא לשאר בתי הקברות בדרום מורביה.

מתוך כ-4000 קברים, הקבר הישן ביותר שאפשר לקרוא את הכתוב עליו הינו משנת 1605. המצבות המעניינות ביותר הינן מהמאה ה-17 האבן האנכית היא בצורה של מלבן או ריבוע עם 2 עמודים בצדדים, במרכז כתב ובראש המצבה צורת משולש או מעוגל. וקישוטים מיוחדים בקברים מהמאה ה-18 מופיעים לעיתים עיטורים של אומנות עממית – לבבות, ורדים, צבעונים, חלק מהקברים מעוטרים בדוגמאות צדף – שהוא העיטור המיוחד של מיקולוב.

קברים מודרניים יותר מהמחצית השנייה של המאה ה-19 דומים יותר לקברים נוצרים, אבן גרניט אנכית בצורת פרמידה. החלק החשוב בבית הקברות הינו "גבעת הרבנים" שם מצאו מנוחת עולמים הרבנים הראשיים של מורביה מנחם מנדל קרוכמל (נפטר בשנת 1637), שמואל שמלקה הורוביץ (נפטר בשנת 1778), ומרדכי בנט (נפטר בשנת 1829), שהקברים שלהם הינם מטרם של עולי רגל מכל העולם. בבית הקברות ישנה מצבת זכרון ל-25 יהודים שנהרגו במלחמת העולם הראשונה, וכן ישנה מצבת זכרון ל-21 אסירים יהודים מהונגריה שנרצחו בסוף מלחמת העולם השנייה. הדרישות הגדלות לטכס פרדה עם הנפטרים, גרמה לקהילה היהודית לבנות אולם גדול בכניסה לבית הקברות. יוצר המבנה בסגנון – אקלקטי-היסטורי היה מקס פלישר (1841-1905), ארכיטקט יהודי מורבי ידוע אשר פעל בעיקר בעיר וינה, ותכנן גם בתי כנסת רבים במונרכיה האוסטרית. מלחמת העולם השנייה סימה בצורה דרמטית את ההיסטוריה של הקהילה היהודית במיקולוב, ובבית הקברות הפסיקו להשתמש. אולם הטקסים שימש שנים רבות כמחסן לחומרי בניה. בשנים 2000-2006 שופץ המבנה על ידי הקהילה היהודית בברונו שהיא בעלת המקום, היום המבנה משמש לתצוגה. במאי 2009 נקבע על חזית המבנה לוח ברונזה עבודתו של הפסל ניקוס ארמוטידוס לזיכרו של יהודה ליווא בן בצלאל (בערך 1525 פוהן-1609 פראג), אשר שימש במיקולוב בשנים 1553-1573 כרב הראשי של מורביה. הגגה דעות זה המוכר יותר כרבי ליווא, יום השנה ה-400 למותו צויין בשנת 2009 ונרשם ברשימת ימי מורשת הזכרון של אונסקו.

אגודת חברי התרבות היהודית במיקולוב בשיתוף עם הקהילה היהודית בברנו פתחו באולם הטקסים תערוכה על היסטורית הקבורה היהודית. המסבירה את הטקס, ומדגימה טקסי גברים ונשים, וכן את העגלת הקבורה השמורה היטב, מסבירה את המושג חברה קדישא, מתארת את בית הקברות מסבירה את הסמלים על המצבות, והתערוכה אף מנסה לתאר את יהדות מיקולוב, מציגה את מוסד הרב הראשי למורביה, והאנשים החשובים במקום. עבור המבקרים תערוכה זו הינה בונוס, מאחר ומוצא המרכזי הינו בית הקברות עצמו. בית הקברות הינו אתר מורשת, הוא אחד מבתי הקברות הגדולים בפרובליקה ובחשיבותו הינו בית הקברות היהודי החשוב במורביה.

תוכנית בית הקברות היהודי במיקולוב.

1. אולם הטכסים.
2. טרסות הבנויות ממצבות.
3. אזור הילדים.
4. מצבת זכרון להרוגי מלחמת העולם הראשונה.
5. שרידי בית הקברון.
6. גבעת הרבנים.
7. מצבת זכרון ליהודים מהונגריה.

ביקור בבית הקברות היהודי במיקולוב

את הביקורים בבית הקברות מארגנת אגודת חברי התרבות היהודית במיקולוב
 בית הקברות פתוח לקהל בחודשים יולי ואוגוסט בין השעות 10-12 וכן 13-18. יש אפשרות להזמין מדריך דובר שפות שונות.
 בזמן אחר יש אפשרות להשאיל מפתח תמורת עירבון שיוחזר, בתחנת המידע לתיירות במרכז, בחברת התיירות מרלין או בבית הכנסת.
 בזמנים שאינם שעות העבודה יש אפשרות לתאם כניסה תמורת סכום של 500 קרון בטלפון +420731484464

תחנת המידע לתיירות במרכז מיקולוב

נמיסטי 1, 69201 מיקולוב.
 טלפון + 420519510855

חברת התיירות מרלין

קוסטלני נמיסטי 2, 69201 מיקולוב.
 טלפון + 420519510388

בית הכנסת (רחוב הוסה)

המוזיאון המחוזי במיקולוב.
 זאמק 1, 69215 מיקולוב.
 טלפון + 420519309019

rmm@rmm.cz

<http://www.rmm.cz>